

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

BETREFFENDE DE HERVORMING VAN HET SOCIAAL TARIEF VOOR ENERGIE

Ingediend door de heren Reccino Van Lommel en Kurt Ravyts

20 juni 2023

TOELICHTING

Dames en heren,

Het sociaal energietarief is een voordelig tarief voor elektriciteit, aardgas of warmte dat wordt toegekend aan huishoudelijke afnemers die tot specifieke categorieën behoren of waarvan een gezinslid tot die categorie behoort. Het betreft huishoudelijke afnemers die een tegemoetkoming ontvangen, zoals een leefloon van het OCMW of een inkomensvervangende tegemoetkoming van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een Handicap.

Het sociaal tarief wordt ook toegekend aan huishoudelijke afnemers (of een gezinslid van dat huishouden) die steun ontvangen van de Vlaamse overheid, zoals een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood of een zorgtoeslag voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften. Daarnaast hebben ook huishoudelijke afnemers die een tegemoetkoming ontvangen van de Federale Pensioendienst (zoals een inkomensgarantie voor ouderen) of huurders van een sociaal appartement recht op het sociaal tarief voor energie.

Het sociaal tarief wordt vier keer per jaar berekend door de federale regulator CREG op basis van de laagste commerciële tarieven. Het sociaal tarief wordt doorgaans automatisch toegekend aan de mensen die bovenstaande statuten genieten.

Het sociaal tarief werd tijdelijk uitgebreid tijdens de recentelijke energiecrisis. Vanaf 1 februari 2021 kregen ook mensen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming het sociaal tarief. Deze regel komt te vervallen op 1 juli 2023, waarna in principe het oude systeem volledig opnieuw van kracht is.

Naar een eerlijke hervorming

Met dit voorstel van resolutie wensen de indieners een belangrijke aanzet te geven tot een structurele hervorming van het bestaande sociaal tarief. Momenteel is de toekenning van het sociaal tarief gekoppeld aan bepaalde statuten. Indien een huishoudelijke afnemer (of een lid van zijn gezin) niet tot een van de eerdergenoemde categorieën van gerechtigden behoort en dus geen tegemoetkoming ontvangt, heeft hij geen recht op het sociaal tarief voor energie.

Er zijn echter ook huishoudens, die zich in een precare financiële situatie bevinden, maar geen van de bekende statuten genieten, waardoor ze bijgevolg geen recht hebben op het sociaal tarief. Als gevolg hiervan krijgen twee gezinnen met een vergelijkbaar 'laag' inkomen niet noodzakelijk dezelfde behandeling. Iemand met een leefloon zal bijvoorbeeld – in een aantal gevallen - het sociaal tarief ontvangen, terwijl iemand met een vergelijkbaar laag inkomen dat niet zal doen.

Bovendien kom je vandaag in aanmerking voor het sociaal tarief, ofwel helemaal niet. Het is alles of niets. Er bestaat geen tussentarief en moet er redelijkerwijs over gewaakt worden dat het verschil tussen werken en niet werken voldoende groot blijft. Immers kan het binnen het huidige systeem voorkomen dat sommige huishoudens onvoldoende gemotiveerd zijn om te werken, aangezien een regulier inkomen hen het recht op sociaal tarief zal doen verliezen en aldus netto minder overhouden dan wanneer ze inactief blijven.

Een andere tekortkoming bestaat erin dat het verbruik niet is beperkt tot een bepaalde hoeveelheid in kWh. Huishoudens die binnen het huidige systeem genieten van het sociaal tarief kunnen dus verbruiken zoveel ze willen aan het gunstige tarief. Dit werkt uiteraard verspilling in de hand en voorkomt in vele gevallen de motivatie om meer energie-efficiënte maatregelen te nemen of energie-efficiënte apparaten aan te schaffen. In theorie zouden vandaag zelfs elektrische voertuigen opgeladen kunnen worden binnen het sociaal tarief, omdat er geen limieten bestaan. Het niet plafonneren van het verbruik onder de gunstige tarief leidt dus naar een inefficiënt en overmatig verbruik en een hogere factuur voor de belastingbetaler die uiteindelijk dit sociaal tarief bekostigt.

De indieners van deze resolutie menen dat voor een nieuwe categorie van genietters een degressieve regeling gebaseerd op het netto belastbare gezinsinkomen hieraan kan verhelpen.

Een bijkomende categorie van gezinnen die het sociaal tarief genieten volgens inkomen en quota

Momenteel is het sociaal tarief gekoppeld aan sociale statuten en niet direct aan inkomen. Zonder afbreuk te doen aan het bestaande recht op sociaal tarief voor mensen met bepaalde statuten (o.a. leefloon, personen met een handicap, gewaarborgd inkomen, inkomensgarantie, enz.) wensen we een tweede categorie van mensen, die geen van deze statuten genieten, in aanmerking te laten komen op basis van de hoogte van hun netto belastbaar gezinsinkomen, het zogenaamde referentie-inkomen. De berekening van de maximumgrens van dit netto belastbaar inkomen is gelijk aan de methode die wordt gebruikt voor het toekennen van de verhoogde tegemoetkoming. Dit grensbedrag wordt jaarlijks reeds vastgesteld en kan ook hiervoor gebruikt worden. Het vastgestelde bedrag met inbegrip van de verhoging afhankelijk van het aantal personen ten laste, zoals vermeld door het RIZIV geldt dus als bovengrens voor de verkrijging van het sociaal tarief.

Een tweede aspect bestaat erin om het sociaal tarief toe te passen enkel en alleen op basis van het gemiddelde verbruik – jaarlijks opnieuw vast te leggen middels een Koninklijk Besluit - in functie van het aantal gezinsleden en het type verwarming dat wordt gebruikt. Zo is genoegzaam gekend dat het

gemiddeld gasverbruik namelijk tot 8 maal hoger is indien een gezin op aardgas verwarmt. Zo ook moet rekening worden gehouden met mensen die verwarmen op elektriciteit, wiens verbruik hierdoor gemakkelijk verdubbelt op jaarbasis.

De geldende quota die vandaag voorhanden zijn, zijn de door Europa vastgelegde gemiddelden zoals gepubliceerd door Eurostat en overgenomen door VREG en CREG :

- Gemiddeld elektriciteitsverbruik per gezin zonder verwarming op elektriciteit : 3.500 kWh
- Gemiddeld elektriciteitsverbruik per gezin met verwarming op elektriciteit : 7.500 kWh
- Gemiddeld gasverbruik per gezin zonder verwarming op gas : 2.362 kWh
- Gemiddeld gasverbruik per gezin met verwarming op gas : 17.000 kWh

In functie van de gezinssituatie voorzien de indieners dat deze quota worden verhoogd met 10% voor elke persoon ten laste. De gemiddelde cijfers dienen echter te voldoen aan de reële situatie in ons land.

Die gezinnen die vandaag, omwille van hun statuut, reeds gebruik maken van het sociaal tarief, zullen de quota voor 100% kunnen benutten. Voor andere gezinnen - die omwille van het ontbreken van een statuut en vandaag geen sociaal tarief genieten - geldt de inkomensgrens gecombineerd met een quotum dat verhoogd wordt per persoon ten laste zoals vastgelegd door het RIZIV.

De indieners stellen een degressief systeem voor dat ervoor zorgt dat het sociaal tarief gaat naar de meest behoevendsten. Concreet betekent dit dat indien het gezinsinkomen:

- 80% of lager is dan het referentie-inkomen, het gezin het gezin 100% van het voorgestelde quotum geniet;
- Meer dan 80%, doch minder dan 90% van het referentie-inkomen, het gezin 75% van het voorgestelde quotum geniet;
- Meer dan 90%, doch maximaal 100% van het referentie-inkomen, het gezin 50% van het voorgestelde quotum geniet.

Al het verbruik dat buiten het quotum valt, wordt aangerekend aan de prijs zoals contractueel bepaald bij de energieoperator naar keuze.

Het voorstel van resolutie stelt dat de werkelijke inkomenssituatie van het gezin zo nauwkeurig mogelijk moet worden benaderd door een inkomensonderzoek. Gezinnen, die niet de gekende statuten genieten, maar wel denken te voldoen aan de voorgestelde inkomensgrens, kunnen zo'n inkomensonderzoek aanvragen bij een nader aan te stellen instantie. Tijdens dit onderzoek bekijkt men niet alleen het inkomen, maar ook de gezinssituatie en het verwarmingstype, aangezien deze bepalend zijn voor de quota die voor het betrokken gezin van toepassing zijn.

Het is cruciaal om ervoor te zorgen dat het sociaal tarief voor energie wordt toegekend aan degenen die het daadwerkelijk nodig hebben, en om situaties te voorkomen waarbij gezinnen een laag inkomen hebben, maar ook andere inkomsten verwerven (zoals huurinkomsten) en waardoor ze onterecht het sociaal tarief zouden ontvangen.

De indieners benadrukken met dit voorstel daarnaast dat naast deze hervorming ook een grondige hervorming van de energiefactuur zicht opdringt. Hierbij kan worden gedacht aan een ontvetting van de energiefactuur en de aanpak van het prijsmechanisme waarbij de prijs van elektriciteit nog steeds afhankelijk is van de hoogste marginale kost.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Kamer van volksvertegenwoordigers,

A. Overwegende dat het huidige sociaal tarief voor energie gekoppeld is aan statuten, waardoor huishoudens met een vergelijkbaar inkomen, maar zonder een statuut, geen recht hebben op het sociaal tarief;

B. Gelet op de noodzaak om het sociaal tarief voor energie te hervormen;

C. Gelet op het sociaal tarief voor energie dat vandaag alles of niets is en er een ontstentenis is aan een tussentarief;

D. Overwegende dat het sociaal tarief voor energie het verbruik van de genietters niet beperkt en zelfs verspilling in de hand kan werken;

E. Overwegende dat het sociaal tarief voor energie een belangrijke steun vormt voor personen of gezinnen in een precaire financiële situatie;

F. Overwegende dat het bestaande sociaal tarief voor energie kan leiden tot situaties waarbij mensen netto meer overhouden wanneer ze niet werken en het sociaal tarief genieten in plaats van een officieel inkomen te verdienen maar hierdoor het recht op sociaal tarief verliezen;

G. Gelet op de aanbevelingen van FEBEG, de Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven, en het Platform tegen Energiearmoede van de Koning Boudewijnstichting, die voorstander zijn van het koppelen van het verkrijgen van het sociaal tarief aan het inkomen;

Verzoekt de federale regering :

1. het sociaal tarief niet meer uitsluitend te koppelen aan sociale statuten en uit te breiden in functie van inkomenscriteria voor die personen en gezinnen die vandaag geen sociaal statuut genieten;

2. het verbruik van dit gunstig sociaal tarief:

a) te beperken tot jaarlijks herzienbare quota's op basis van reële gemiddelde verbruiken, rekening houdend met de gezinssituatie en het verwarmingstype, en dit voor alle gebruikers van het sociaal tarief.

b) het quotum van dit gunstig sociaal tarief – voor wie geen specifiek statuut geniet – getrapd degressief te verkleinen naarmate men een hoger gezinsinkomen geniet.

3. een instelling aan te duiden die de verantwoordelijkheid krijgt om middels een inkomensonderzoek een zo goed mogelijk beeld te schetsen van de reële financiële toestand van de persoon / het gezin met inbegrip van het aantal gezinsleden en het verwarmingstype;

4. personen en gezinnen voldoende in te lichten over de mogelijkheid tot aanvraag van het sociaal tarief gebaseerd op inkomenscriteria;

5. de hervorming te kaderen binnen de invoering van de nieuwe maatregelen die van kracht zijn vanaf 1 januari 2024;

6. Naast de hervorming van het sociaal tarief:

- a) zo maximaal mogelijk de energiefactuur te ontvetten met het oog op betaalbare energie
- b) het marginale marktprijzenmechanisme te evalueren.